GVILANDIN
PAPYRUS

DE PAPYRO
VETERUM

1572
1666

2988(2)/B/2

T VII

Ioſue
Iob
Moyſes propheta
Moyſes Cordubenſis, qui & Ægyptius dicitur
Machabæorum libri
Nahum propheta
Solomon rex

HEBRÆI LATINE NON EXSTANTES.

Chronica Hebræorum
Leui Gerſon
Moyſes Gerundenſis
Thargum Chaldaicum.

HEBRÆI NON EXSTANTES.

Enoch ſeptimus ab Adam magno.

ARABES LATINE EXSTANTES.

Auicenna
Auerrhoës
Algazel
Bubekir, qui & Elkaui vocatur
Serapio

ARABES LATINE NON EXSTANTES.

Auenzaha
Ebendithar
Zabiorum libri

PROMISCVI.

Arioſtus poëta Italicus
Iohannes Barrhus geographus Luſitanus

Series cartharum.

* ** ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ,
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm.

DISSERTATIO. PHILOLOGICA.
DE.
PAPYRO.
VETERUM.

QUAM.
SUMMI. NUMINIS. AUSPICIIS.
IN. CELEBERRIMA. SAXONUM. ACADEMIA.
PRÆSIDE.
VIRO. CLARISSIMO.
DNO. M. SEBASTIANO KIRCHMAJERO.
UFFENHEMENSI, FRANCO.
PUBLICÆ. ERUDITDRUM. SUBJICIT.
CENSURÆ.
M. GODOFREDUS. SPIES.
FERRIDENSIS. FRANCUS.
AUT. ET. RESP.
IN. ACROATERIO. VETERI.
AD. D. XI. APRILIS.
HORIS. ANTEMERIDIANIS.

WITTEBERGÆ. TYPIS. HAKIANIS.
ANNO. M. DC. LXVI.

PRODROMUS.

HUmanitatem vitæ & memoriam, hominumq́; immortalitatem, Chartarum uſu maximè conſtare, ſapientiſſimè pronnciavit Plinius. Cum enim ad pacem & tranquillitatem naſci ſoleant mortales, quibus etiam Cœlitum felicitatem jam in terris his nonnihil æmulantur, in tuto autem ea conſtituta meritò credantur, quando leges, plebiſcita, Senatûs Conſulta, decreta Principum, reſponſa Prudentum, teſtamenta morientium, rerum geſtarum monumenta jus ſuum obtinent vigentq́;: quando itemq́; benè vivendi Sapientum præcepta, artes plurimæ, & id genus alia, papyri beneficiò intemerata conſervantur, & ad poſterorum quoq; ætates transfunduntur. Quam ob rem inſigni hôc literarum uſu deſtitutæ gen- Libr. XIII. Hiſt. Nat. c. 11.

tes

tes barbaræ, in belluarum cenſu rectiùs quàm hominum videntur reponendæ, præcipuô illo, quo mortalitas hæc ſublevatur, ſubſidiô privatæ. Quæ papyri innumeræ utilitates, cùm jamdudum nos in ſui rapuerint amorem, origines ejusdem ê Scriptorum monumentis, pluraq; hûc ſpectantia alia, inveſtigare nunc conſtituimus nobiscum. Cœpta Numen ſacratisſimum ſecundet!

ARTICULUS PRIMUS
DE
Papyri Onomatologiâ.

§. I.

UT â nomine hîc ordiamur, concinnior methodus nos jubet. Quod ergò primò attinet *Paronymiam*, utrùm Papyrus vel Papyrum, ſive Ægypto, ubi aliqua in paluſtribus terræ Ægyptiacæ, maximè in quieſcentibus Nili aquis exſurgens planta audit, undeque charta olim etiam confecta fuit; an verò Græcis, quibus πάπυρος vocatur, primam ſui debeat originem, equidem incertum eſt. Utrobique namq; militantes rationes æquô inter ſe Marte, ponderibusque certant. Nec magni res momenti erit, utrùm admittatur. Quanquam cui noſtrùm nos addicamus calculum ſententiæ, ex ſequentibus haud obſcurè poſſit innoteſcere.

§. II. In *Synonymiâ* evolvenda, voy *Charta Biblique* imprimis ſeſe offert. Illa ſub receſſu nihil complectitur difficultatis; Hujus tamen diverſitas attentè obſervanda. Alia enim Ægyptia, *Sari* altera, *Theophraſto* ſpeciatim, quæ & *biblus altera* nuncupatur ab *Euſtathio*. Ex illa concinnabantur chartæ; Ex hâc non item. Illa propriè indigitatur biblus, nec niſi *in Ægypto & India Straboni* naſcitur: Tametſi *Theophraſtus* in *Syriâ* quoq;, *Plinius* etiam *in Babylone* provenire tradat. Hæc extrà Ægyptum *in Italiâ* habetur, unà cum *typha*, vel ut *Guarinus & Trifernaces* loqvuntur apud *Strabonē*, unà cum *cremio & ulva*. Quod diſcrimen non advertentes nonnulli, *papyrum* quæ biblus eſt Ægyptia, in *Italia* crediderunt provenire; Quo tamen nihil falſum æquè poterat enunciari. Ea namq; *Sari* eſt, planta illa, quam *Sicilia*, ubi largo naſcitur proventu, *Calabria* item *Apuliaq́;*, levi unius literæ inflexione, vulgò nominant *paperum*, quam *Strabo lib.5. Geograph.* in quibusdam *Hetruriæ* lacubus teſtatur inveniri. Ubi pro biblo pyrum exponere non licet, utpote quam biblum panon niſi in Ægypto & ſolâ Indiâ produci idem Auctor *libro ultimo* confirmat. Aliqualem tamen affinitatem utramque inter plantam non negamus Theophraſto. Quam etiam cauſam eſſe ſuſpicamur, cur eâdem *Sari* voce deſignârit.

§. III. Proinde *biblus & papyrus nobis non tàm re differunt quàm verbis*. Sive enim plantam ipſam, ſive nobiliorem illam ejus partem, ſcapum videlicet, è cujus ſubſtantia rara & fungosâ præparata quondam fuit Charta, ſive opus ipſum vel effectum artificiale hîc reſpiciamus, omnimodam deprehendimus in fundamēto convenientiam. Quod ſi verò alij improprij ſigni-

ficatus attendantur, idem haud adſtruemus temerè. Bibli enim notionem per translationem alijs quoque aſſignatam legimus. Sanè tempore *Heſiodi*, *Phœniciæ quædam Civitas*, *Byblus* nuncupata, extitit, quam

βύβλον τ᾽ ἀγχίαλον καὶ σιδῶν᾽ ἀνθεμόεσσαν.

i. e. *Byblum littoralem & Sidonem ille floridam* indigitat. Adepta verò id nominis à *biblo* fuit, ſive papyro Ægyptiacâ. Quandoquidem βιβλία, quæ libri ſunt Chartacei, deque biblo conſuti, nullum unquam repoſita in illâ urbe, teſte *Stephano & magno Etymologico*, corruptionis vitium dicuntur contraxiſſe. Idem etiam Poëta *libro ſecundo* ἔργων καὶ ἡμερῶν, adhuc aliam inſinuare ſignificationem videtur, jubens, horâ, quâ dies æſtate maximè calere ſolet, *quærendos eſſe locos cavernoſos, umbroſos & ſaxoſos, & bibendum* οἶνον βίβλινον. Quod *Vinum biblinum* ab *Achæo* quoq; *Tragico & Theocrito*, *Idyllio 14*. utroque Syracuſano celebratum, multùm Scriptoribus antiquis, *Ttetzo* cumprimis, elegantiſſimo Heſiodi Interpreti, *Euſtathio* item *in Iliade*. α. *Athenæo, Epicharmo, Suidæ, Hippiæ* aliisque in accuratè perſcrutandâ genuinæ denominationis hujus ratione, facesſivit negotii, quæ feliciter tamen ab omnibus nec inventa nec expedita fuit. Quid ſi tamen (ut id obiter hîc inculcemus) *vinum illud ſit Ægyptium*? Quandoquidem biblus, quàm papyrum eſſe jam oſtendimus, vix ullibi locorum copoſius, quàm in ſolo Ægyptiaco propullulare, vinumq; aquoſum prorſus, invalidum ac tenue ibidem provenire conſtat. Cui vulgatum illud favere videtur: ὕδωρ δὲ πίνε, τὸν βίβλινον φύγε. Id eſt, *bibe aquam, vinum verè biblinum odio habe*. Similiter *in Codice Juſtinian. de municipibus & originariis, tit. 38. Biblij*, poſſeſſivi cujusdam nominis fit mentio. Imo *Adoni-*

donidem, pulcherrimum Veneris Amaſium, *Biblium* quoque *Martianus Capella* lib.2.de Nuptijs philologiæ, hoc carmine appellat:

Ammon, & arentis Libies, ac Biblius Adon.

Quæ & ſimiles aliæ translationes, cum primariâ acceptione bibli non ſunt confundendæ.

§. IV. Atque ἀπὸ τῆς βίβλου, plantâ hâc Ægyptiâ, univerſos antiquâ ſatis conſvetudine βίβλους ſive βιβλία vocatos libros eſſe, haud ſecus ac Latini â *libro* i.e. *cortice libros*: *&* *à Codice*, i.e. *trunco*, *Codices* dixerunt, eccui ignotum eſſe poteſt? Quanquam verò neſcii non ſimus, virgulâ quorundam præcipi cenſoriâ, ut διὰ τοῦ χιλοῦ, quando ſtirpem, librumve denotat non ſcriptum, ſcribamus βίβλον; Quia tamen uſus hactenus obtinuit, ut â recentioribus non modò, ſed priſcæ etiam ætatis Scriptoribus, ceu impreſſi codices nos docent, διὰ τοῦ ἰῶτα exaretur, nemo jure nobis exiſtimabit imputandum, ſi nullo diſcrimine â nobis ſic exſcriptum deprehendet.

§. V. Prætereà, ne diverſi nobis papyri imponant ſignificatus, quos hinc inde adhibitos ab Antiquioribus animadvertimus, paulò diſtinctiùs eos hîc dabimus enucleatos. Et *Sari* quidem plantam papyri notione inſigniri à nonnullis, jam memoravimus. Quanquam verò nullus Latinorum, quantùm nobis conſtat, papyrum efferat pro Sari, pro Biblo autem Ægyptiâ permulti; Iidem tamen octo aliàs acceptiones habent, quarũ duas nonniſi Grajis uſitatas obſervamus. Ii enim hos imitati, non *totam* duntaxat *bibli ſtirpem*, *univerſis ſuis partibus conſtantem*, ſed *&* *ſcapum* ejusdem, *caulemq́*, ſpeciatim, vocitant papyrum. Quæ *prima* eſt ſigni-

 fica-

ficatio. Sic namque *Plinius lib.13.cap. 11. Hiſt. Nat. præparantur* inquit, *ex papyro Chartæ diviſo acu in prætenues, ſed quàm latiſſimas phyluras.* Quomodo papyrum non radices, neque folia, quorum neutrum ſive ad textum, ſive Chartam conficiendam exiſtit aptum, ſed Scapum ſolùm, quippe utriusque uſui deſervientem nuncupat. Parili ratione vocem hancce *Alexandrum in Problematis, Theophraſtum, Galenum, Oribaſium, Paullum*, ac Medicos *pleroſq;* uſurpare, ingenioſiſſimus tradit *in ſuis de Papyro Commentarijs Melchior Guilandinus. Deinceps extimus ſummusq; Scapi Papyri cortex, ſcirpi adinſtar lenis glaberq;*, hoc quoque nomine Latinis venit. Sic rurſus *Plinius lib. 13. c. 13. c. 12. H. N. Poſt hanc*, ait, *papyrum eſt, extremumq; ejus ſcirpo ſimile, ac ne ad funes quidem, niſi in humore, utile.* Tertiò, *ſimplicem phyluram*, quæ & *tænia, bractea, laminaq;* ſolet appellari, denotat. Quam tamen ab interiore ſcapi detractam parte, glutineque duplicatam chartam ſalutare propriè præſtaret. Nam Veteres, ceu ex ſequentibus patebit, ê geminis potiſſimùm bracteis, ſcitè inter ſe conglutinatis, quarum recta altera ſecundum naturalem ſcapi extendebatur ſitum, altera transversâ eidem poſitione inducebatur, ſuas confecêre chartas. Ideò *Tranquillus*, qui plumbeam Neronem ſupinô pectore ſuſtinuiſſe chartam prodidit, ſi papyrum plumbeam dixiſſet, culpari jure non poſſet. *Quartò & radicem papyri*, quâ etiamnum pro ligno, ignis gratiâ, uti aſſolent Ægyptii, ceu olim quoque feciſſe *Theophraſtus, Dioſcorides* ac *Plinius* teſtantur, ſæpenumerò ſignificavit. Unde *Martialis lib. 8. ad Titullum*, Veteres ad rogum Papyro uſos eſſe innuens, non chartam propriè acceptã, nec extremitates iſtius ſtirpis, ſed radices deſignavit inquiens:

Fra-

Fractus papyro dum tibi torus creſcit.

§. VI. *Quintò, & pro vinculo ex biblo Ægyptiaca intorto* à Latinis capitur papyrus. Quomodo illa *Columellæ lib. 6. ejusdem numeri capite* intelligenda verba ſunt: *Atq; ita ſub caudâ ſanguis emittitur, qui cum ſatis profluxit, inhibetur papyri ligamine.* *Sextò* adhuc aliam ſignificationem *Avicenna libro Canonis 4. fen. cap. 10.* ſequentibus inculcat: *Si*, inquit, *domus eſt proximi temporis, ex quo linita fuerit luto, & propriè illo, in quo ponitur loco paleæ, cottum papyri, tunc eſt melius.* Ubi *Cottum papyri*, Interprete laudato *Guilandino*, denſa paluſtris typhæ panicula, quæ ſolvitur in pappos, qui in aures illapſi exſurdant, appellatur. Siquidem tùm biblus, tùm Sari, eodem πολυμαθεστάτῳ teſte Guilandino, Autoptâ quippe, AEgyptique aliquantiſper inquilino, crinitam duntaxat jubam ſuſtinent, cui nulla penitus inſidet lanugo, adeò ut ea jubarum capillamenta ne humano quidem artificio, quantumvis exquiſitisſimè attrita, in lanunginem diſſolvi queant. Accedit, quod Papyrus non magis gignitur in locis iis, quæ *Avicennæ* patria exiſtunt, quam *Sycomorus*, aut *caſſia ſtercoraria* in orbe Europæo. *Septimò*, haud rarò etiam *perfecta, omnibusq; ſuis abſoluta numeris, è biblo Ægyptiâ conſtructa* hâc voce deſignatur *charta*. Sic *Martialis libr. 3. ad librum ſuum*:

Cordylas madidâ tegas papyro.

Idem in fronte Xeniorum:

Perdite Niliacas Muſæ mea damna papyros!

Tandem papyrum quoque hodiè vocari id chartarum genus,

genus, in quibus exarari literarum elementa, quæque è linteolis veteribus detritis, nulliusque amplius uſûs ac in lanuginem poſteà contritis paſſim ſolent concinnari, nemo eſt, qui neſciat. Tametſi vero omnes hæ acceptiones ad loca veterum dexterius enucleanda obſervari mereantur; à nobis tamen nonniſi poſtremæ ſpeciali nomine hîc attenduntur.

ARTICULUS SECUNDUS
De
Prima Papyri Inventione.

§. I. Ad rem nunc accedendum propiùs. Ubi prima chartarum origo primô ſtatim locô venit eruenda. Acerrimas enim eâ de re agitâſſe inter ſe contentiones Scriptores deprehendimus. Nos ſalvis aliorum judicijs, *Chartarum uſum antiquiſſimum pronunciamus, qui non ſimul tamen omnibus, ſed celerius quibusdam, alijs verò tardiùs quondam innotuerit.* Attamen ad qvos maturius pervenit, non tantâ illicò chartarum abundâſſe copiâ dicendi ſunt, ut ſpretis remotisq, animalium pellibus, corticibusque ac libris arborum, ijs uſi fuerint unicè. Hoc ut adſtruamus, rationes ſonticæ nos movent. *Herodotus* enim, qui multis annis Alexandro M. antiquior cenſetur, *gentes barbaras penuriâ bibli, in caprinis ovillisq; pellibus ſcribere, & biblos ſive chartas eâ de causâ pelles appellare* conſveviſſe, narrat *in Terpſichore*.

§. II. *M. Varro* equidem, chartam Alexandri M. victoriâ repertam primùm fuiſſe, ſed tamen falsò ſcriptitavit. Græcos ſanè, quos Latini libros, ſive

Codi-

Codices ſeu Volumina appellant, notiſſimo in idiomate vernaculo, nomine, βίβλυς, & formulâ diminuendi, βιβλία, βιβλίδια, βιβλίδεια, βιβλάρια, βιβλαρίδια & βιβλιδάρια, indigitare paſſim, Philologorum nemo eſt, quem fugiat. Sciſcitanti verò, unde βίβλοι libri primùm ſint denominati *Euſtathius in Comment. ad ſextam Iliadis rhapſodiam* reſpondet, annotans, βίβλον, ἢ βιβλίον ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς βίβλου nomen accepiſſe. Quòd ſi nunc idoneis ac evidentibus Auctorum teſtimoniis, *papyri ſtirpem, nomen & uſum multò ante, quàm Ægypto Alexander potiretur, innotuiſſe Grajis*; nec non dictiones βίβλον & βιβλίον, in dictâ ſignificatione apud Alexandro priores, aut majores ſaltem natu inveniri oſtẽderimus, num ſententiam Varronis, quæ chartarum uſum non ante conditam in A Egypto ab Alexandro de ſuo nomine Urbem, viguiſſe, conſtanter aſſeverat, admttendam amplius eſſe, quis facilè exiſtimaverit? Eſſe ex antiquiſſimis *Anacreontem*, , Lyricorum Carminum Scriptorum longè ſuaviſſimum, teſtimonio *Herodoti, & Platonis*, qui Σοφοῦ appellatione eum dignatus eſt *in Phædro*, abundè liquet. Hic de ſeipſo loquens in hæc verba infit:

Ἐπὶ Μυρσίναις τερείναις
Ἐπὶ λωτίναις τε ποίαις
Στορέσας θέλω προπίνειν.
Ὁ δ' ἔρως χιτῶνα δήσας
Ὑπὲρ αὐχένας παπύρῳ
Μέθυμοι διακονείτω.

Id est ut doctisſimus *Henricus Stephanus* reddit:

Teneris ſuperque myrtis
Super & vigente luto

 Recu-

Recubans, bibam libenter:
Religatus at papyro
Tunicam Cupido collo
Mihi poculum miniſtret.

Alcæus verò adhuc Vetuſtiòr *Anacreonte*, quemquè eòdem cum *Sapphus* tempore ſua decantâſſe conſtat carmina, & quemadmodum *Euſebius* commemorat, regnante *Tarquinio Priſco V. Romanorum Rege* floruit, memorandum hocce diſtichon, á *Suidâ* quoque duobus in locis, depravató alterô; alteró integró, omiſsô utrobique nomine Poëtæ, introductum reliquit:

Λαμπάδα κηροχίτωνα, κρόνου τυφήρεα λύχνον,
Σχοίνῳ καὶ λεπτῇ σφιγγομένην παπύρῳ:

h. e. *Faciem ceream, Saturni ardentem lychnum*
Junco ac tenui conſtrictam papyro.

Poſt *Alcæum* ſunt, quanquam omnes Philoſopho Platone antiquiores, *Gallandino* annotante, *Plato Comicus*, cujus illud: *τὰ γραμματεῖα τούς τε χάρτας ἐκφέρων*: *Ariſtomenes* Comœdiæ antiquæ Scriptor; qui *in luctibus* nominat *βιβλιοπώλην*: *Cratinus* & ipſe Vates Comicus, qui in *Chironibus* *βιβλιογράφον*: *Antiphanes in Milone* *βιβλιδίου κόλλημα*: Et tandem *Ariſtophanes*, ad quem pertinet *βιβλιδάριον*. Nec divinus *Plato* chartas prorſus videtur ignorâſſe, quippè qui vice geminâ, tùm in *Protagorâ*, tùm in *Politico* earundem mentionem injicit. Quid? quòd *Ariſtoteles*, Alexandro Diſcipulo ætate longè major, aliquot in locis, ut *libr. 8. Philoſoph primæ cap. 2. Et in Problematis Sect. 16. rurſus libr. 5. Hiſtor. Animal. cap. 32.* illuſtri eas memoret aſſertione. Verba ipſa ob dicendorum copiam transſcribere hûc prohibemur.

§. III.

§. III. Quid ſi prætereà ne *Homerum* quidem & *Heſiodum* antiquiſſimos Græciæ Poëtas, quos quadringentis ante ſe extitiſſe annis, *Herodotus* teſtatur, papyrum ignoraſſe, demonſtrare audeamus? Etiamne Varro ſuam tuebitur ſententiam? Eum enim qui βίϐλινα ὅπλα divino Odyſſeæ poëmati inſeruit, neſciviſſe βίβλον, cui quæsò perſvadebitur, etiamſi *Euſtathius* in loci iſtius expoſitione per biblum, non tàm Ægyptiam Papyrum, quàm plantam ei ſimilem intelligat? Quâ in re veremur vehementer, ne & ſe deceperit ipſummet, fucumq; fecerit aliis *Euſtathius*, ſiquidem in eodem eum cum Varrone luto hæſiſſe animadvertamus. Quanquàm ſi congrediendum cum eodem foret acriùs, biblum alterius generis ſtirpem, quam unam papyrum Ægyptiacam notare, quantumvis omnes Græciæ theſauros excutiat moroſiùs, demonſtrare haudquaquam poſſit. Ut tamen faciles hîc exiſtamus, id nunc indulgebimus eidem, biblum quoq; congenerē aliquam & affinem Ægyptiorum papyro deſignare ſtirpem, quod tamen gratis hîc largimur. Num verò inde illicò conficietur, libri, qui βίβλοι & βιϐλία indigitantur, itemque ὅπλα illa βίϐλινα, ab illa Pſeudo-biblo denominata eſſe? Præſertim cùm biblum, h. e. Ægyptiam Papyrum, multò ante Alexandri natalem in notitiâ uſuque mortalium fuiſſe jam certò conſtet. Loca autem *Heſiodi* non eſt cur denuò hîc repetamus. Suprà enim §. III. art. I. adducta jam habentur.

§. IV. At quid pro *Varrone* aliquis obvertere hic poſſet, jam prævidemus, nondum ſcilicet abundè videri demonſtratum, ϐίβλον plantam, à qua βίβλια deſcenderunt, eandem cum eâ ſtirpem eſſe, quam *Theophraſtus*, *Dioſcorides*, *Plinius*, & alij Papyrum nuncupa-

runt.Cui interpellationi, ut faciamus ſatis, non quidem deſperatiſſimo illo, quo multi, cum urgentur, ſe recipiunt, nos perfugio tuebimur, quod præter AEgyptiam papyrum ex ulla plantâ alia chartas confici ſuevere, nullibi legamus: vel quod notio papyri non niſi illi, & Sari ſtirpi competat: vel quod biblus nil niſi dictas plantas denotet. E collatis potius Scriptorum inter ſe teſtimonijs, quid de biblo Antiquiſſimi prodiderint, quidq; de eâdem poſteriores in literas retulerint, biblum illam, quâ de ante Alexandri M. victoriam priſcorum meminerunt plures, eandem prorsùs plantam eſſe cum biblo & papyro, è quá poſt concinnare chartas didicit AEgyptus, perſpicuum reddere allaborabimus. Scilicet *Herodotus in Euterpe: compingi*, ait, *ab Ægyptiis navigia ex ligno acanthi, & quia curvatis in arcus lignis non utantur, compages earum navium introrſum biblo connecti. Malo quoq; acanthino, & velis ex biblo uti.* Quæ omnia coràm vidiſſe ſe, noviſſe ac interrogâſſe ait. Quibus, ſi, quæ de Papyro tradit *Theophraſtus*, conferantur, diverſa quidem nomina, rem vero unam eandemq; inferre biblum & papyrum luculentiſſimè patebit. *Papyrus*, inquit, *ad plurima utilis eſt. Etenim ex eo navigia faciunt, & è libro vela, tegetesq; texunt, & veſtem quandam atq; ſtragula, ac funes, aliaq; plura: & quidem externis hominibus chartæ evidentisſimæ habentur: ſed ſummam frequentisſimamq; opem in re cibariâ praſtat, &c.* Quà ratione illud *Lucani in 3. de bello civili* carmen quit illuſtrari: cum inquit:

Nondum flamineas Memphys contexere biblos
Noverat. —— —— —— ——

§. V. Imò vel tela nobis *Plinius* ſuppeditat, quibus enervari & confringi Varronis aſſertum poteſt, reſe-

referens, *Caſsium Heminam vetuſtisſimum Autorem annalium, quarto eorum libro prodidiſſe, Cn. Terentium Scribam agrum ſuum in Janiculo repaſtinantem offendiſſe arcam, in quâ Numa, qui Romæ regnavit, ſitus fuiſſet. In eâdem libros ejus repertos, P. Cornelio L. F. Cethego, M. Bibio Q. F. Pamphilo COSS ad quos à regno Numæ colligantur anni 535. & hos fuiße ê chartâ; majore etiamnum miraculo, quot tot infoſsi duraverint annis.* Eandem hiſtoriam, quanquam variatis circumſtantijs nonnihil, repetunt *Livius Decade quartâ libr. ult.* & *Valerius Maximus libr. 1. ejusd. num. cap.* ut & *Lactantius lib. 1. de falsâ relig. cap. 22.* Quandoquidem igitur *Numam* trecentis non minus annis natalem Alexandri prævertiſſe liquet, palàm chartarum uſum ante hujus victoriam nondum obtinuiſse, hinc ceu falſisſimum revincitur. Et mirari profectò ſubit, doctiſſimum aliàs *Varronem*, quem Hiſtoria de *Numæ* monumenti inventione latuit nequaquã, talia de chartis tradere non erubuiſſe, ſiquidem libros ipſemet duodecim, qui de Numæ Sepulchro eruti fuerunt, ſcripſerit.

§. VI. Sed & hâc occaſione de *Scripturarum veterum materia modoq; ſcribendi*, ante chartarum uſum nonnihil nos, attamen pauciſsimis eſſe ſolicitos oportet. Librorum n. materiam non *folia ſolùm plantarum, malvarum* maximè, non *palmarum*; *Cortices itemq; arborum, ligna cerata, lintea, plumbum, membranas*, quæ cuncta refert Plinius: verùm etiam *ebur, ſapphiros, lapides, æs, ac inteſtina animaliũ* fuiſse, multis demõſtrari nũc, ſi opus foret, poſſet. Videatur mudo laudatus ſæpè Guilandin9 lib. ſuprà cit. *Mẽbr. 3.* qui prolixo, atq; erudito thema hoc diſcurſu pertractavit. Nos ſumma tan-

 tum

rum capita tangemus. Et in ſtirpium quidem folijs fuiſse quondam ſcriptitatum, vel inde luculenter claret, quod librorum chartæ ſeu pagellæ, folia ad hunc usque diem nominentur. Cœterùm plumbeis laminis in ſe convolutis publicos, privatos verò è linteis aut ceris cõfectos fuiſſe libros, Auctor *Plinius* eſt. Iſtas *Hiobo cap. 1. vers. 23.* introducit, inquiens: *O ſi quis jã daret, ut ſcriberentur ſermones mei! O ſi quis daret ut in libris exſculperentur ſtylo ferreo atq; plumbo, ut in perpetuum in rupe inciderentur!* Lintei verò Antiquorum non quales noſtri erant, ſed in telam lineam deſcripti, haud ſecus ac variæ hodiè à pictoribus in linteis imagines depingi ſolent. Nec minus cerei ipſis erant libri, ex ſchedis ſeu aſſeribus, ſive tabellis ſectilibus, ſcandulis non abſimilibus, quibus tecta, tegularum vice aliqvibus teguntur, in quibusdam locis compoſiti. Non n. ſatis ipſis erat, ſchedas ſcripturis deſtinatas aſciâ & dolabrâ expolijſſe, niſi cerâ inſuper inductâ ſolicitiùs illinirentur. In quibus non calamo, ſed ferro, imò & oſſibus pòſt ſcribebatur. Unde Schedæ & ceræ dicebantur & pugillares ac codicilli. Sæpèq; pro libellis & Epiſtolis Antiqviorum ceræ veniunt intelligendæ Librorum eburneorum vel eboreorum, qui & Elephantini vocantur, *Ulpianus lib. 32. Pandectarum*, qui *eſt de Legatis & fideicommisſis tertius cap. 10. Flavius item Vopiſcus* meminit *in Tacito.* Ut ridiculi jure videantur illi, quotqvot libros Elephantinos â magnitudine Voluminum, quaſi vel proceritas Elephantorum, vel robur eorundem in portandis illis hìc reſpiciatur, dictos opinantur. Conf. *Gvid. Panciroll. 2.* rer. memorab. Et hujusmodi plura alia hìc enodari poſſent, niſi peculiari tractationi eſſent reſervanda.

ARTI-

Articulus Tertius

De

Papyri Veterum deſcriptione,

modoque concinnandi chartas.

§. I. E *Plinio* ſuperiùs, è diviſo papyri ſcapo in prætenues, ſed quam longiſſimas phyluras fuiſſe præparatas chartas, jam percepimus. Nunc aliquantò altiùs res repetenda erit. Quicunq, verò priſcæ mortalium ætatis conſpexêre chartas; cujus multæ etiamnum in diverſis Italiæ, Græciæ, Ægypti, Arabiæq; ſanctuariis reliquiæ habentur, facilè intellexerunt, eas ab utroq; latere non eſſe uniformes, ceu noſtratium hodiè exiſtunt, verùm bracteis geminis conſtare, quæ ita ſunt conglutinatæ, ut ductus earundem ſive fibræ, rectos angulos, alicubi binos, plurimùm verò quaternos invicem conſtituant. Iſtæq; bracteæ, nec dum artificio duplicatæ, ſed ſimplices, & quales à papyri thyrſo fuerunt avulſæ, duodecim à *Plinio* nominibus inſigniuntur, quæ, quia omne ferè in præſente negotio ducunt momentum, attentiore ſtudio merentur obſervari. Sunt a. hæc ſequentia: *Philura, ramentum, papyrum, tabula. ſcheda, cutis, plagula, corium, ſtatumen, ſubtegmẽ pagina & tænia.* Quibus univerſis non niſi ſingulares inconditę atque incompoſitæ ſcapi papyri bracteæ ſive membranæ tenuiſſimæ, aliàs tunicæ quoque à Latinis nuncupatæ, ſignificantur.

§. II. Atq; in chartis veterum non tenuitas duntaxat,

xat,

xat, candor atq; lævor, ſed & latitudo commendabatur: quæ quò amplior, eò quoq; erat pretioſior. Unde charta *Claudia* digitorum fuit tredecim, *Hieratica*, quæ & *Auguſta* atq; *Livia*, undecim; *Fanniana* decem; *Amphitheatrica* novem; *Saitica*, mallei, quo tundebatur, diametrum non excedebat; *Emporetica* verò ſex digitos non ſuperabat. Unde quoq; colligere id licet, malleô nonnnnquam Antiquos ſuas excutere chartas, rugatasq; ictibus extendere ac complanare conſueviſſe. Id quod etiam è *JCti Ulpiani libr. Pandectarum 32.* libros malleatos à non malleatis diſcernentis, teſtimonio apparet.

§. III. Ex Ægyptiorum vero Papyro planta, Veterum chartas fuiſſe adornatas, jam indicavimus. Scapus namq; h. e. Papyri caulis, amputatis utrinq; extremitatibus, utpote ad id operis ineptis, in geminas æquales partes ſecundùm longitudinem diſpeſcebatur, á quibus poſtea ſingulares philuræ ſive bracteæ abraſæ, quæ quò ab extremo ſcapi cortice diſtabant longiùs, tantò præſtantiores; quò verò erant cortici viciniores, tantò deterioris notæ habebantur. Unde illa varia genera chartarum prodierunt. Vel ut Plinianis priſcorum hunc concinnandi chartas modum verbis exprimamus ampliûs, texebantur vicem glutinis præbente Nili aquâ, non illâ clarâ & limpidâ, ſed turbido liquore ac pingui terrarum ſuccô coinquinatâ. Cæterum ſchedæ, quæ primùm tabulâ ſupinâ, id eſt, recto philuræ ſubſternebantur ſitu, eâ longitudine, quam papyri thyrſus, ſummitatibus reſectis, præferebat, pagellis mox alteris in transverſum ſuperinductis, perfectionē ſuam conſequebantur, ut chartæ integræ vocari mererentur.

§. IV. Por-

§. IV. Porrò autem textæ ſive conſutæ ad eum, quem hactenus expoſuimus modum, pagellæ, prelis illico ſuppoſitæ, validèq; compreſſæ tenebantur, ut redundans inde humor manaret & deflueret, quod *Plinio* ſiccare eſt, deniq; in umbrâ areſiebant. Intereà adduci haud quaquam poſſumus, ut exſiccatos ſub Sole univerſas fuiſſe credamus, cùm, quæ aqua glutinavit, ſi ſolaribus exponantur radiis, non tám coire arctiús, ac cohærere inter ſe ſoleant tenacius, quám religare contra, diſſilire, ac penitús diſſolvi, Sole humidum aqueum in vapores reſolvente. Unde, quæ paulò ante firmiter erant inter ſe connexa, in partes mox ſæpe numerò divelli, quotidiana loquitur Experientia.

§. V. Sed nondum, quæ & qualis planta illa ſit, qvæ materia chartarum erat, hactenus expendimus. *Naſcitur proinde*, verba ſunt ipſius Plinij *Membr. 7. Papyrum in paluſtribus Ægypti aut quieſcentibus Nili aquis, ubi evagatæ ſtagnant, duo cubita non excedente altitudine gurgitum, brachiali radicis obliqua craſſitudine, triangulis lateribus, decem non amplius cubitorum longitudine in gracilitatem faſtigiatum, thyrſi modo cacumen includens, ſemine nullo aut uſu ejus alio, quàm floris ad Deos coronandos.* Quam deſcriptionem jam apud *Theophraſtum lib. 4 Hiſtor. Plantarum cap. 9.* quoq; Plinius invenerat. In quâ non præter rem duo cumprimis emendanda cenſet Medicorum & Botanicorum ætatis ſuæ facilè Princeps *Guilandinus*. *Cùm n.* inquit, *p. 201. in Ægypto peregrinaret, & magnâ curâ in omnes ejus regionis ſtirpes inqvirerem, nunquam potui in Papyrum incidere, cujus thyrſi ſive virga ad ſummum ſeptem cubita excederent. Quare cogitare me-*

cum

cum cœpi, vel non intellexiſſe Plinium, quæ â Theophraſto dicuntur, vel ei certe tranſcribentium incuriâne dicam, an inſcitiâ? vim eſſe factam: hos enim longitudinem decem cubitorum radicibus attributam, ad ſcapos haſtiliave, ſeu caules imperitè nimis tranſtuliſſe mihi perſuadeo. Hæc ille.

§. VI. Nec Ægyptus ſola plantæ hujus nobilitate inclaruit, tantùm abeſt, ut in Syriâ non minus, teſte *Theophr. lib. 4. Hiſt. plant. c. 9.* circa locum, quô odorati quoq; calami exſurgunt, ac circa Babylonem, maximè ubi Euphrates atque Tigris concurrunt, creſcat, adeò ût â Niliaca, Genneſareticâq; nihilo diſcrepantem deprehenderit Guilandinus. Præter chartas verò è Papyri hujus Scapo vela quoq;, funes, inſtrumentaq; nautica varia, tegetes, indumenta atq; ſtragula, ipſa etiam navigia fabricare conſuevêre incolæ. Adeò, ut probabiliter exiſtiment nonnulli, arculam, quâ concluſus Moſes infans marinis fluctibus exponebatur, papyraceam fuiſſe.

ARTICULUS QVARTIUS
DE
Papyri apud Veteres varietate.

§. I. Hìs ita jam conſideratis chartarum varietas ſeu differentiæ nunc evolvendæ reſtant. Multûm enim lucis materiæ præſenti conciliaturas, ſumus perſvaſiſſimi. In univerſum verò octo potisſimum chartarum genera apud Veteres imprimis celebrantur: *Claudia* videlicet, *Auguſta* quæ & *Livia*, *Hieraticaq;* appellatur, F*anniana*, *Amphitheatrica*, *Saitica*,

Tanio-

Taniotica, *Emporetica* & *Macrocollum*. De ſingulis nunc ſigillatim.

§. II. *Claudia* ceu optima omnium & nobiliſſima, à *Cæſare Claudio*, cui & nomen ſuum debet, primò confecta dicitur fuiſſe, quiq; geminis philuris ſive bracteis, quibus Auguſta ſeu Hieratica conſerta erat, membrana inſuper tertia adjecta, latitudinem digitorum undecim ad tredecim addauxit. Ex quibus infimæ ſummæq; poſitionem rectam nactæ erant tæniæ, inter utrasq; verò comprehenſæ, locumq; medium ſortitæ, transverſam. In rectarum verò medio utrinq; paginarum jacentes poſitu transverſo plagulas *ſecundùm corrum* locatas vocat *Plinius*, quod in *Claudiæ* confectione ſecundò imponerentur; quemadmodum *ramenta*, quæ primò injiciebantur, *ſtatumen* appellat *idem*.

§. III. *Hieratica* deinceps cum *Auguſta* atq; *Livia* una eademq; nec niſi nomine diverſa creditur. Qvam n. ob ſacrorum Voluminum honorem Hieraticam antiquitús indigitatam, â geminata poſt adulatione, Auguſtam modò, modò â Liviâ conjuge vocatam Livianam eſſe, *Membr. undec. c. l. Plinius* commemorat. Cæterúm *Strabo Geographicorum ultimo* non tàm chartæ genus, quâm ipſam papyri ſtirpem Hieraticam indigitat, quam & in parte *Deltæ*, quæ dicitur inferior, tradit abundare.

§. IV. *Amphiteatrica* in ſpecie quæ ſit, & unde nomen trahat, ſi voci, quam *Plinius* adducit, inhæren dum ſtrictè, dijudicatu difficile videtur opus. Nullus enim in *Ægypto* locus, unde denominari eadem potuerit, *Amphitheatrum* audit. Attamen in *Ægypto* fuiſſe concinnatam, bonitas ejusdem atq; dignitas, cùm

inter

inter primarias minimèque immutatas referatur, monſtrat, quales alibi haud præparari poterant. Quid ſi loco *Amphitheatricæ Athribiticam*, à *Nomo* ſive præfectura Ægypti Athribitica, (cujus *Strabo lib. ult. Ptolomæus quarto Geographic. & Stephanus ex Artemidoro in dictione* ψεναχώ, *quin ipſe quoque Plinius libr. 5. cap. 20.* meminerunt) ſcripſiſſet *Plinius?* Ipſaque charta, quemadmodum & præfectura fluviusque, Deltam perreptans, ab *Athribin* civitate cognominata primitùs fuiſſet?

§. V. Quà verò rudis adamas & impolitus à perpolito differt atq; ſcalpto; ea *Fanniana* ab Amphitheatrica discrepabat, cæteroquin numeralem ab eâdem inferent diverſitatem. Nam *Fannius* Amphiteatricam Romæ expoliendo chartam, cùm è proletariâ deterioreque auguſtiorem ac elegantiorem conformasſet, novam ſpeciem viſus eſt conſtituiſſe, Fannianam de ſuo nomine appellans, retentâ Amphitheatricâ nequicquam interpolatâ. Cæterùm *Fannius* hic idem cum *Q. Rhemnio Fannio Palamono celebri Grammatico*, *Q. Rhemnio Fannio Palamono celebri Grammatico*, *quem Tranquillus in libello de illuſtr. Grammaticis promercalium chartarum veſtiumque officinas exercuiſſe ſcribit*, nobis fuiſſe videtur *Vid. Quint. l. lib. 2. Inſtit. Orator. cap. 4. & Plinius lib. 24. cap. 4. Hiſt. Nat.*

§. VI. Proximum ab hac ſibi locum vendicat *Saitica*, à *Sai* oppido ſic dicta. Et vilioribus ramentis ſive tenuibus ſcapi particulis conflata. Hanc ſequitur *Tanitica* non *Taniotica*, (ceu placet Hermolao) à civitate *Tani*, quæ *Damiata* hodiè vocatur, id nominis ſortita. Omnium verò deterrima eſt *Emporetica* vel *Emporeutica* ἀπὸ τῶν ἐμπόρων i. e. à *Mercatoribus* ſic dicta,

tum

tùm, quoniam Scripturæ erat inepta, tùm quia ex e-
jusmodi conficiebatur ſchedâ, quæ extremo ſcapi cor-
tici adjacebat proximè. Mercibus proinde præbebat
involucra. Omnium autem ultimum chartarum ge-
nus in ſuis de Papyro capitibus *Macrocollum* audit
Plinio, à κόλλα, quod *Heſychio* Auctore, dorſi bovis
corium, è quo glutinum excoquitur, & μακρὸ, quod
idem ac μεγάλα, nuncupatum. Tametſi vero μα-
κρόκολλα reliquas chartarum ſpecies longe antecelle-
rent, quippe quæ menſuram digitorum ſedecim, nec
rarò quatuor ſuper viginti attingebant, quoniam ta-
men unam ex iis membrarum reſcindentes, non ſine
aliarum tæniarum injurià & plurium dilaceratione
plagularum id poterant moliri, inter illaudatas habe-
batur. Plura alia ob ſtrictos pagellarum limites hîc
nequeunt adduci. Devotas ergò nunc DEo noſtro
laudes gratesque allegamus.